

TER INFORMATIE

Aan
de Staatssecretaris

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst**

Inlichtingen

10.1.d

Datum

11 november 2013

Notitienummer

DGB/2013/6150

Rubriek

Fraude

Auteur

10.1.d

Van

cluster Uitvoeringsbeleid 10.1.d

Kopie aan

PA

Bijlagen

notitie

Onderzoek Ombudsman naar risicoselectie bij Toeslagen

10.1.d

Via
de secretaris-generaal

10.1.d

Via
de directeur-generaal
Belas

10.1.d

Aanleiding

Op 6 november 2013 heeft de substituut-Ombudsman Belastingdienst/Toeslagen (hierna: B/T) bezocht vanwege een informeel verzoek van de Nationale Ombudsman. Het verzoek richtte zich bij B/T op het recente gebruik van het risicoselectiemodel.

Voorlopige conclusie

Na de toelichting van B/T op het risicoselectiemodel gaf de substituut-Ombudsman aan de risicoregels in opzet niet discriminerend te vinden. Wel ziet zij een mogelijkheid dat de risicoregels in de uitwerking kunnen discrimineren. Zij gaat geen formeel onderzoek doen, maar zal de werking van het risicoselectiemodel blijven volgen aan de hand van de klachten van burgers.

Toelichting

De Nationale Ombudsman is enige weken geleden in het programma Buitenhof geweest. Daarin gaf hij aan dat de politiek – en dus ook de overheid – discrimineert. Naar aanleiding van deze uitspraak en het feit dat B/T recent is begonnen met het risicoselectiemodel wilde de Ombudsman weten of B/T dus discrimineert.

In een presentatie heeft de substituut-Ombudsman de risicoregels mogen inkijken (ze zijn niet aan haar verstrekt) en is haar verteld hoe het zelflerende computermodel werkt.

Uit de risicoregels blijkt dat één regel naar haar mening discriminerend is, te weten: Nederlander of niet Nederlander (er wordt overigens niet gekeken naar welke nationaliteit de aanvrager heeft als die niet-Nederlands is). B/T heeft aangegeven dat dit gegeven op zichzelf er niet voor zorgt dat een aanvrager anders behandeld wordt. Van de – momenteel – 98 risicoregels heeft het computermodel aangegeven dat er nu 15 relevant zijn. De niet-Nederlandse nationaliteit is er daar één van. Om een andere behandeling te krijgen is

evenwel ook een score nodig op meerdere van de overige 14 relevante risicoregels.

Welke risicoregels relevant zijn wordt overigens niet door mensen bepaald maar door het zelflerende computermodel. Dit lerende model krijgt continue 100% foutieve en 100% goede aanvragen aangereikt. Vervolgens worden maandelijks reguliere aanvragen en wijzigingen door het model geleid. Het model bepaalt dan vervolgens hoe een aanvraag wordt geclassificeerd. Lijkt het nagenoeg op een goede aanvraag dan wordt 0,01 gescoord. Lijkt die aanvraag nagenoeg op een foutieve aanvraag dan wordt 0,99 gescoord.

Het model geeft alleen het kengetal mee, niet de reden. Op basis van het kengetal wordt bepaald of aanvragers worden uitgenodigd aan de balie, een vragenbrief krijgen of in het regulier toezicht worden meegenomen.

Door deze werkwijze is er geen vergelijking te treffen met een politieagent of een douanier. Het kengetal wordt door de computer bepaald en niet door een mens.

De substituut-Ombudsman wilde de risicoregel "Nederlands/niet-Nederlands" uit het model hebben. Daarop is aangegeven dat deze risicoregel, door het model statistisch onderbouwd, relevant is. Anders zouden Bulgaren en andere fraudeurs met een niet-Nederlandse nationaliteit weer makkelijker toegang krijgen tot toeslagen.

Tenslotte heeft B/T toegelicht dat als een aanvrager naar de balie komt, en alles klopt, deze burger vervolgens als high-trust aanvrager wordt aangemerkt. Vervolgens wordt de betreffende aanvraag weer aan het computermodel aangeboden als goede aanvraag, zodat het model dergelijke aanvragen niet meer hoog scoort.

In haar conclusie gaf de substituut-Ombudsman aan de risicoregels in opzet niet discriminerend te vinden. Wel ziet zij een mogelijkheid dat de regels in de uitwerking kunnen discrimineren. Zij gaat geen formeel onderzoek doen, maar zal de werking van het risicoselectiemodel blijven volgen aan de hand van de klachten van burgers.